

بتهای ذهنی و خاطره از کی

نوشته

داریوش شایگان



مؤسسه انتشارات امیرکبیر

تهران، ۱۳۹۳

فهرست

صفحه ۹	پیشگفتار
۱۳ »	معارضه‌جویی معاصر و هویت فرهنگی
۳۷ »	بیت‌های ذهنی و خاطره‌ازلی
۶۱ »	تفکر هندی و علم غربی
۷۷ »	تصویر يك جهان یا بحثی درباره هنر ایران
۸۱ »	فضای مثالی در هنر سنتی ایران
۸۷ »	تماس باغرب
۹۰ »	دوران فطرت
۹۶ »	آیا می‌توان باغرب هم‌بانی برقرار کرد؟
۱۰۱ »	بینش اساطیری
۱۰۱ »	مقدمه
۱۰۵ »	فصل اول - خصایص «میت»
۱۰۵ »	۱- «میت» بن‌بخشیدن است
۱۱۳ »	۲- نقطه مرکزی هستی
۱۱۵ »	۳- تجلی «نومن»
۱۲۳ »	۴- برخورد با «نومن»
۱۲۹ »	فصل دوم- مبانی اساسی بینش اساطیری
۱۳۲ »	۱- علیت در بینش اساطیری
۱۴۰ »	۲- مفهوم زمان در بینش اساطیری
۱۴۴ »	الف. زمان در ایران قدیم
۱۴۹ »	ب. زمان در هند
۱۵۳ »	۱- افسانه رژه مورچه‌ها

- ۱۵۷ » ۲- مایای «ویشنو»
- ۱۶۱ » ج. زمان در یونان
- ۱۶۸ » د. زمان در چین
- ۱۷۵ » ه. زمان تاریخی در مسیحیت
- ۱۷۹ » ۳- مکان در پیش اساطیری
- ۱۸۵ » الف. قوه متخیله و فضای اساطیری
- ۱۹۱ » ب. «ماندالا» و جغرافیای اساطیری
- ۱۹۷ » فصل سوم - «میت» و «ارکتیپ»
- ۲۵۴ » ۱- «میت» در مکتب روانشناسی اعماق
- ۲۵۶ » ۲- ارکتیپ
- ۲۱۷ » فصل چهارم - «میت»، لوگوس، خاطره ازلی
- ۲۲۴ » ۱- خاطره ازلی یا «منه موزینه»
- ۲۳۳ » فصل پنجم - «میت» و کلام آفریننده
- ۲۳۶ » ۱- چهار درجه ظهور صوت
- ۲۳۹ » ۲- «کوندالینی» و اشراف کلامی

پیشگفتار

این کتاب شامل مقالات و خطابه‌هایی است که در این چند سال گذشته تحریر و ایراد شده است. بی‌گمان برخی از مطالب اینجا و آنجا تکرار می‌شوند ولی این تکرار هربار در متنی دیگر می‌آید و در نظرگاهی دیگر جلوه می‌کند. علی‌رغم تنوع مضامین، وحدتی ضمنی مطالب را بهم می‌تشد و آن نیز مربوط به اشتغال فکری نگارنده است که کوشیده به سؤالهای اساسی‌ای که از وضع فعلی برخورد تمدنها برمی‌خیزد بنحوی از انحاء پاسخ دهد: آیا سیطره بی‌چون و چرای تفکر تکنیکی غرب، ارتباط میان تمدنهای بزرگ را میسر می‌سازد؟ چرا شکاف میان دیانت و فلسفه، روح و جسم که دوگانگی مضمر در ساخت بنیادی تفکر غربی است معادلی در تمدنهای بزرگ‌آسیائی نمی‌یابد؟ چرا علم جدید به معنی غربی کلمه هرگز در این تمدنها پدید نیامد؟ مقولات بینش اساطیری که عنصر غالب تفکر آسیائی بوده است چه اختلافاتی با تفکر فلسفی غربی دارد؟

نگارنده بخوبی به این امر واقف است که در این کتاب پاسخها محدود است و تحلیلی مسائل ناقص. تحقیقات مربوط به این امور که یقیناً مهمترین وظیفه تفکر در کشور ماست، هنوز شروع نشده است. ایران جزئی از تمدنهای بزرگ‌آسیائی است. دیدی که ایرانیان از مبدأ، طبیعت و انسان داشته‌اند، نزدیکتر به بینش سایر تمدنهای آسیائی است تا به دید آخرین مراحل تحولی تفکر غربی. از این رو در هر گفتگویی با غرب، سایر تمدنهای آسیائی نیز کم و بیش همصدا هستند و علیرغم اختلافات فاحشی که از لحاظ دینی، مرام سیاسی، توسعه صنعتی و پیشرفت اقتصادی. میان این تمدنها موجود است، ما، بازماندگان تمدنهای بزرگ‌آسیائی نسبت به غرب، در یک گردونه تقدیر تاریخی قرار گرفته‌ایم. سنجش دقیق این تقدیر تاریخی و بررسی تحولاتی که در شرف گذراندن آنیم، یا نظورات ژرفتری که ممکن است در آینده نزدیک، بنیاد جوهری تمدنهای ما را یکسره دگرگون کند، امری است که باید هم اکنون متفکران این قاره کهن را به خود مشغول سازد.